

Raadsvoorstel

Onderwerp	Kredietaanvraag verlichtingsplan binnenstad		
Telnr.	14 050	Bijlagen 2	
Registratienummer	371312-2024		
Classificatie	☒ Openbaar		
Portefeuillehouder	Wijnja		
Langetermijn agenda (LTA)	LTA ja:	☒ Maand feb	Jaar 2025
Raad	LTA nee:	☐ Niet op LTA	

Voorgesteld raadsbesluit

De raad besluit:

- I. De kosten voor het verlichtingsplan binnenstad vast te stellen op € 1.000.000,-;
- II. Voor de uitvoering van het project een uitvoeringskrediet beschikbaar te stellen voor de voorbereiding en realisatie ter grootte van € 1.000.000,-;
- III. De kapitaallasten van € 67.000,- horend bij het krediet te dekken uit de structurele middelen voor het programma Binnenstad;
- IV. de gemeentebegroting 2025 op deelprogrammaniveau overeenkomstig te wijzigen.

Samenvatting

In het uitvoeringsprogramma binnenstad werken we aan een aantrekkelijke, toegankelijke, veilige en bereikbare binnenstad. Dit geldt uiteraard ook voor de avond- en nachtsituatie. Verlichting vormt tijdens die periodes een belangrijk aspect.

Door het toepassen van nieuwe verlichtingsprincipes en -materialen zal er een aantrekkelijker en uniformer lichtbeeld ontstaan. Hierdoor komen niet alleen de kwaliteiten van de binnenstad beter tot uitdrukking, ook zal het nieuwe lichtbeeld bijdragen aan het veiligheidsgevoel van de inwoners en bezoekers.

In dit voorstel wordt een uitvoeringskrediet aangevraagd voor nieuwe armaturen voor de openbare verlichting in de binnenstad en de nieuwe verlichting van de Martinitoren. De vervanging van de armaturen kan in combinatie met de bestaande *verleddings*- en vervangingsopgave voor de openbare verlichting in de binnenstad opgepakt worden. Daarnaast wordt voorgesteld om ontwerpprincipes voor verlichting, als aanvulling op de Leidraad Nieuwe Stadsruimtes, uit te werken in een verlichtingsplan binnenstad.

Vervolg voorgesteld raadsbesluit

Aanleiding en doel

De binnenstad van Groningen is volop in ontwikkeling. Vanuit het uitvoeringsprogramma binnenstad werken we aan verschillende projecten die onze binnenstad een flinke impuls moeten geven. Alles met het doel een aantrekkelijke, toegankelijke, veilige en bereikbare binnenstad te creëren. Dit geldt niet alleen voor overdag, maar zeker ook voor de avond- en nachtsituatie. Als het donker is, heeft de openbare verlichting een cruciale rol in het creëren van een aantrekkelijke en veilige binnenstad. Niet in de laatste plaats met het oog op openbare orde en veiligheid.

Vanwege het naderende einde van de levensduur van de bestaande verlichting en de geplande aanpassing naar led verlichting staan we de komende jaren voor een grootschalige vervanging van de openbare verlichting in de binnenstad. In combinatie met het uitvoeringsprogramma binnenstad wordt dit moment aangegrepen om een verlichtingsplan uit te werken welke passend is en bijdraagt aan de kwaliteit van de binnenstad.

Door de reguliere vervangingsopgave te combineren met doelstellingen en middelen uit het programma binnenstad kunnen we modernere lichtprincipes en -technieken toepassen. Hiermee ontstaat een aantrekkelijker en uniformer lichtbeeld in de avonduren. Naar verwachting neemt de ervaren veiligheid van inwoners en bezoekers van de binnenstad hierdoor toe doordat met de nieuwe verlichting meer kleur- en gezichtsherkenning ontstaat. Ook ontstaat de mogelijkheid om, vanuit het oogpunt van openbare orde en veiligheid, nieuwe functionaliteiten te integreren in de openbare verlichting. Bijvoorbeeld het op afstand aanpassen van het verlichtingsniveau.

In de Leidraad Nieuwe Stadsruimtes (voor de openbare ruimte van de Groninger binnenstad, 2018) zijn per straattypologie ontwerpprincipes beschreven en verbeeld. In deze leidraad zijn slechts beperkt principes opgenomen voor het ontwerp en de inrichting van openbare verlichting. In het verlichtingsplan willen we de verlichtingsprincipes per straattypologie nader uitwerken en vastleggen. Het document zal een bijlage op de Leidraad Nieuwe Stadsruimtes gaan vormen.

Kader

Het kader voor het te ontwikkelen verlichtingsplan betreft de Leidraad voor de openbare ruimte van de binnenstad van Groningen: Nieuwe Stadsruimtes (2018)

De in de leidraad omschreven ontwerpprincipes per straattypologie zullen in het verlichtingsplan aangevuld worden met ontwerp- en inrichtingsprincipes en materiaalkeuzes voor openbare verlichting met een uniforme uitstraling.

Argumenten en afwegingen

Uniforme verlichtingsprincipes voor de binnenstad

Door een verlichtingsplan voor de binnenstad te ontwikkelen ontstaan er in analogie met de Leidraad Nieuwe Stadsruimtes uniforme richtlijnen en principes voor de openbare verlichting in de binnenstad. In de op stapel staande projecten binnen het programma 'ruimte voor jou' en toekomstige herinrichtingen in de binnenstad kunnen we deze vervolgens eenduidig toepassen.

Van road light naar living light door nieuwe armaturen

Het ligt in de rede dat in het verlichtingsplan naast de omschakeling naar led verlichting ook de toepassing van vernieuwde verlichtingsprincipes, het zogenaamde *city light* en *living light* principe wordt opgenomen. Door het toepassen van *city* en *living light* ontstaat een zachte laag (strooilicht) naar de bredere omgeving. Dit in tegenstelling tot traditionele openbare verlichting die gericht wordt toegepast en vooral bestempeld kan worden als kille straatverlichting (*road light*) specifiek voor de verkeersfunctie. Zodoende wordt met *city* en *living light* niet enkel het wegvak verlicht, maar door de bredere zachte laag van licht wordt de gehele openbare ruimte aangelicht. De kwaliteiten van de stad komen zo ook in het donker beter tot uitdrukking. Daarnaast zal het nieuwe lichtbeeld bijdragen aan de leefbaarheid en het (sociale) veiligheidsgevoel van de inwoners en bezoekers van de binnenstad. Dit komt doordat de nieuwe led verlichting in combinatie met het *living light* principe zorgt voor meer kleur- en gezichtsherkenning dan de traditionele (gele) lichtkleur.

Voor het kunnen toepassen van de lichtprincipes *city light* en *living light* dienen de armaturen van de openbare verlichting vervangen te worden. Dit gaat samen met de omschakeling naar led verlichting. In enkele gevallen kunnen de bestaande armaturen omgebouwd worden naar led. Dit hangt af van het bestaande armatuurtype en de resterende levensduur. Waar mogelijk zullen we gelet op duurzaamheid en hergebruik van materialen zoveel mogelijk inzetten op het ombouwen van bestaande materialen. In enkele gevallen dient naast het armatuur ook de drager (mast, wandsteun of spandraad) vervangen te worden.

Inzet en prioritering van middelen: Martinitoren, hoofdloopnetwerk en projectgebieden UVP binnenstad

Het gevraagde krediet is reeds gereserveerd voor verlichting in de begroting van het uitvoeringsprogramma binnenstad. De middelen zijn niet toereikend om alle openbare verlichtingspunten in de binnenstad aan te passen naar de *living light* principes. Voorgesteld wordt om niet aanvullende middelen aan te vragen, maar om een prioritering aan te brengen om te bepalen welke straten en stadsruimtes wel en welke niet te vervangen.

Een deel van de middelen zetten we in voor de nieuwe duurzame verlichting van de Martinitoren. In het inrichtingsplan voor de Grote Markt (2021) werd al rekening gehouden met aanlichting van de toren (en het Stadhuis) als onderdeel van de verlichting van het plein. De kosten voor de nieuwe verlichting van de toren worden deels gedekt uit het uitvoeringskrediet Grote Markt en deels uit onderhavige kredietaanvraag. De voorbereidingen voor de nieuwe verlichting van de toren zijn als onderdeel van de herinrichting Grote Markt al een tijd in volle gang. De Martinitoren is een belangrijk symbool van de stad en heeft bovendien een monumentale status. Dit maakt dat zorgvuldigheid geboden is en dat we veel aandacht hebben besteed aan het uitwerken en selecteren van de nieuwe verlichtingsprincipes en -materialen. Een gespecialiseerd internationaal bureau heeft ons daarbij geadviseerd.

Inmiddels zijn het lichtontwerp en de toe te passen materialen bekend. De toren wordt met de nieuwe verlichting niet alleen van buitenaf belicht, maar ook vanaf de toren zelf. Hierdoor ontstaat meer diepte en komen architectonische details en ornamenten beter tot hun recht. Bovendien brengen we een kleurverloop aan van warm licht aan de voet naar koeler licht aan de top van de toren. In bijlage 1 is een impressie van de verlichte toren opgenomen. Momenteel doorlopen we de laatste stappen (vergunningprocedure vanwege de monumentale status en inkoop van materialen). Naar verwachting kan de nieuwe verlichting medio 2025 daadwerkelijk bevestigd worden en functioneren.

Met de resterende middelen kan naar verwachting in ieder geval de openbare verlichting binnen het hoofdloopnetwerk in de binnenstad en de projectgebieden uit het Uitvoeringsprogramma geüpgraded worden naar de principes van *living light* en *city light*. Op de kaart in de bijlage (2) zijn deze straten en stadsruimtes gemarkeerd. Door in ieder geval in te zetten op deze delen van de binnenstad verbeteren we het lichtbeeld van en het (sociale) veiligheidsgevoel in de meest prioritaire en intensief gebruikte straten en stadsruimtes. We geven hierbij prioriteit aan de straten waar vanuit openbare orde en veiligheid de urgentie voor meer en betere verlichting het grootst is, denk aan het Gele Loper gebied.

Nog geen middelen voor singels, Diepenring, woon- en leefstraten en aanlichting van gebouwen

Na het hoofdloopnetwerk en de projectgebieden resteren er vier categorieën waarvoor waarschijnlijk onvoldoende middelen beschikbaar komen om ook aan te pakken. Het gaat om de singels, de Diepenring, de (overige) woon- en leefstraten en de aanlichting van bijzondere gebouwen (anders dan de Martinitoren). Voorgesteld wordt om nu geen (financiële) prioriteit aan deze categorieën te geven. Indien er in de toekomst binnen deze gebieden nieuwe herinrichtingen of projecten aan de orde komen, kunnen de nieuwe verlichtingsprincipes en de financiering ervan daarin meegenomen worden. De openbare verlichting van deze straten zal vooruitlopend daarop in de reguliere opgave van stadsbeheer vervangen worden door led verlichting en in geval van einde levensduur zullen ook armaturen één op één vervangen worden.

Recentelijk is de bestaande verlichting van de A-toren weer aangezet. Gebleken is dat deze nog naar behoren werkt (wel zal de bestaande verlichting nog worden vervangen door led). Het maken van een nieuw lichtplan voor de verlichting van de A-toren en/of het aanlichten van de A-Kerk en andere gebouwen is daarom minder prioritair. Vanwege het minder intensieve gebruik geldt hetzelfde voor de bestaande openbare verlichting van de woon- en leefstraten in de binnenstad. Voorgesteld wordt om afwegingen omtrent de verlichting rond de Diepenring onderdeel te laten zijn van de visievorming Diepenring. Indien er voldoende middelen resteren kan dit worden ingezet voor de singels. De verwachte toename van het fietsverkeer in de toekomst langs deze route rechtvaardigt een eventuele vervanging van de verlichting.

Maatschappelijk draagvlak en participatie

Verlichting in de binnenstad heeft de laatste tijd veel aandacht. Het opnieuw aanlichten van de Martinitoren is een veel gehoorde vraag. We hebben uw raad afgelopen jaar via mededelingen geïnformeerd over de plannen voor nieuwe

verlichting voor de Martinitoren, de uitkomsten van de bijbehorende testen en de gevolgen voor de planning. Helaas is de bestaande verlichting van de Martinitoren in slechte staat zodat per direct aanlichten geen veilige optie is. Met het vervangen van de verlichting van de Martinitoren kan een breed gedragen wens vervuld worden. Bovendien zal de nieuwe installatie slechts ca. 10 % van het energieverbruik ten opzichte van de huidige verlichting vergen.

Het toepassen van de verlichtingsprincipes *city light* en *living light* voor een groot deel van de openbare verlichting van de binnenstad zal een aantrekkelijker en uniformer lichtbeeld geven. Met de nieuwe verlichting ontstaat meer kleur- en gezichtsherkenning. Dit zal naar verwachting bijdragen aan de leefbaarheid en het (sociale) veiligheidsgevoel van de inwoners en bezoekers van de binnenstad.

Financiële consequenties

De kosten voor het vervangen van de verlichting van de Martinitoren en het aanpakken van de openbare verlichting in de gehele binnenstad overschrijden de gereserveerde middelen voor verlichting binnen het uitvoeringsprogramma binnenstad. Om die reden is een prioritering aangebracht, niet alle verlichtingspunten in de binnenstad worden aangepakt. Hierdoor blijven de totale kosten binnen de kaders van begroting van het uitvoeringsprogramma, te weten € 1.000.000,-. Deze kosten worden volledig gedekt uit de structurele middelen beschikbaar voor het uitvoeringsprogramma binnenstad.

Van het totale investeringsvolume van € 68 miljoen voor uitvoeringsplan Binnenstad is momenteel nog ca. € 21 miljoen beschikbaar ter dekking van projecten. Met dit voorstel verwerken we het totale investeringskrediet in de begroting. Dit levert de volgende begrotingswijziging op.

BEGROTINGSWIJZIGING INVESTERINGEN 2025 (x € 1000)						
DIRECTIE:	Stadsontwikkeling					
LOOPTIJD:	2025					
Programma	Deelprogramma	Beleidsveld	Inc/str	Lasten	baten	Saldo te activeren
01 Economie en Ruimte	01.2 Mobiliteit	01.2.3 Slim en duurzaam	I	1.000	-	1.000
Totaal				1.000	-	1.000

De jaarlijkse kapitaallasten gemoeid met deze investering in openbare verlichting en vervanging van armaturen worden bij voorcalculatie bepaald op basis van afschrijving over 20 jaar en een rekenrente van 1,7% vanaf begrotingsjaar 2025. Eén en ander in lijn met de Financiële verordening gemeente Groningen inzake investeringen met maatschappelijk nut.

Overige consequenties

Geen

Vervolg

Het verlichtingsplan binnenstad wordt verder uitgewerkt. Daarna wordt dit verlichtingsplan geïmplementeerd in de organisatie zodat het, vergelijkbaar met de Leidraad, bij nieuwe ruimtelijke projecten in de binnenstad als kader wordt gebruikt.

Tevens werken we verder aan de laatste stappen voor de nieuwe verlichting van de Martinitoren. Deze zal naar verwachting medio 2025 geplaatst worden. Daarnaast kunnen ook de voorbereidingen voor de vervanging van de openbare verlichting in de binnenstad opgestart worden. De uitvoering hiervan zal afgestemd worden op de reguliere vervangingsopgave van stadsbeheer en de planning van de projecten van het uitvoeringsprogramma. Naar verwachting kan de vervanging vanaf de zomer van 2025 opgepakt worden. Daarbij zal prioriteit worden gegeven aan de plekken waar op basis van openbare orde en veiligheid, onder andere het Gele Loper gebied, (ervaren) onveiligheid en levensduur de urgentie het hoogst is.

Tijdens de realisatiefase van de vernieuwde openbare verlichting zal met het oog op de genoemde prioritering uw raad geïnformeerd worden over de uiteindelijke scope van de vernieuwingslag (Martinitoren, hoofdloopnetwerk, projectgebieden UVP Binnenstad en al dan niet de verlichting van de Singels).

Lange Termijn Agenda

Februari 2025

